

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'DE HEMŞİRELİK ALANINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERDE ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI: TEZLERİN SİSTEMATİK ANALİZİ

Selin SÖYÜNMEZ¹

Fatma Dilek TURAN²

GİRİŞ

Türkiye’de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi 1950’lerde lisansüstü eğitimlerini tamamlamak amacıyla Kolombiya Üniversitesi’ne gidip eğitimlerini tamamlamaları ile ülkemize dönen 12 hemşirenin ülkemizde deneyimlerine dayalı hemşirelik programlarını kurması ile fikir olarak ortaya çıkmıştır ⁽¹⁾. Yükseköğretimde hemşirelik eğitimi ilk kez 1955 yılında Ege Üniversitesi bünyesinde başlayıp ivme kazanarak hemşirelik mesleğinde sürekli değişim, gelişim ve ilerleme yaşanmıştır ⁽²⁾. Hemşirelikte lisansüstü eğitim ise Hacettepe Üniversitesi’nde 1968 yılında hemşirelikte yüksek lisans programının açılması ile başlamış ve 1972 yılında hemşirelikte doktora programının açılmasıyla devam etmiştir ⁽³⁾. Hemşirelikte yüksek lisans programlarının yaygınlaşması ile önceden hemşirelikte yüksek lisans ve doktora programı adı altında tek çatıda yürütülen lisansüstü eğitim ilerleyen süreçlerde anabilim dallarına ayrılmıştır. Bu anabilim dalları hemşirelik esasları, cerrahi hemşireliği, iç hastalıkları (dahiliye) hemşireliği, doğum ve kadın sağlığı hemşireliği, çocuk sağlığı ve hastalıkları (pediatri) hemşireliği, halk sağlığı hemşireliği, hemşirelikte yönetim, hemşirelikte eğitim ve ruh sağlığı (psikiyatri) hemşireliğidir. Ayrıca halen hemşirelik anabilim dalı olarak tek çatı altında lisansüstü eğitim veren kuruluşlar da bulunmaktadır ⁽⁴⁾.

Hemşirelikte lisansüstü eğitim ile alanda derinlemesine bilgi kazandırma, hemşirelik araştırmalarının önemini anlama, pozitif tutumlar geliştirme, kanıta dayalı verileri kullanma ve analitik düşünme becerisini kazanma amaçlanmaktadır ⁽⁵⁾. Hemşirelikte yüksek lisans eğitiminde genellikle etik kurallar, hemşirelik bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, araştırma yöntemlerinin öğrenilmesi amaçlanırken doktora eğitiminde ise meslekte ileri uygulamalar geliştirebilme, kapsamlı bakış açısı, irdeleme ve bağımsız araştırma yapabilme yeteneği kazandırma he-

¹ Arş. Gör, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, selinsoyunmez@gmail.com

² Arş. Gör. Dr, Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, fatmadilek_32@hotmail.com

ğinin değerlendirilmesi amacı ile planlanan girişimsel çalışmalarda, Türk diline ve kültürüne daha yüksek oranda uyum gösteren ölçüm araçları geliştirilmiş ve literatüre kazandırılması olacaktır.

KAYNAKÇA

1. Thobaben, M., Roberts, D. A., Badir, A. Exploring nursing education in the people's Republic of China, Japan and Turkey. *Contemporary Nurse*, 2005; 19 (1-2), 5-16.
2. Ergöl, Ş. Türkiye'de yükseköğretimde hemşirelik eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2011; 1 (3), 152-55.
3. Aksayan, S., Çimete, G. Nursing education and practice in Turkey. *Journal of Nursing Scholarship; Second Quarter*, 2000; 32 (2), 211-212.
4. Ardahan, M., Özsoy, S. Türkiye'de hemşirelik araştırmalarındaki eğilimler: yüksek lisans ve doktora tezleri üzerine bir çalışma. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2005; 4(4), 516-534.
5. Kocaman, G. Türkiye'de Hemşirelik Eğitim Sorunları ve Çözüm Arayışları. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi Özel Baskı (Genişletilmiş 2004 Baskısı)*, 2004; 119-150.
6. Dönmez, Y.C., Soyer, Ö., Van Giersbergen, M.Y. Türkiye'de yapılan cerrahi hastalıkları hemşireliği doktora tezlerinin incelenmesi (1991-2015). *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2018; 15 (4), 248-55.
7. Ketefian, S., Davidson, P., Daly, J., et al. Issues and challenges in international doctoral education in nursing. *Nursing and Health Sciences*, 2005; 7(3), 150-156.
8. Öztürk, A., Kaya, N., Ayık, S, et al. Hemşirelik uygulamalarında araştırma sonuçlarının kullanımında engeller. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 2010; 18 (3), 144-55.
9. Şabablı, Y. (2014). Türkiye'de Ameliyathane Hemşireliği Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerinin İçerik ve Yöntem Açısından Değerlendirilmesi. Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
10. Çiftçi, İ. (2014). Türkiye'de Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin İçerik ve Yöntem Açısından Değerlendirilmesi. Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
11. Aydoğdu, N.G., Gürkan, K.P., Cengiz, B. et al. Hemşirelik alanında deneysel türde yapılan doktora tezlerinin araştırma etiği açısından incelenmesi: Türkiye örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2018; doi:10.31067/0.2018.93.
12. Erdoğan, S., Nahcivan, N., Esin, M. N. (Eds.). Hemşirelikte araştırma: süreç, uygulama ve kritik. (2014). Nobel Tıp Kitabevi. 207-229.
13. Başaran, M. Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005; 25 (3), 163-177.
14. Turan, S. (2016). Uyarlayan uyarlayana, geliştiren geliştirene: ölçeklere sayılarla bakış. Prof. Dr. Ziya Bursalıoğlu'na Armağan (Edt: A. Balcı & İ. Aydın). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını. ss. 227-244.
15. Karakoç, F. Y., Dönmez, L. Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 2014; 13(40), 39-49.
16. Erkuş, A. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. *Türk Psikoloji Bülteni*, 2007; 13(40) 17.
17. Doğan, E.M. (2009). Türkiye'deki Psikolojik Çalışmalarda Kullanılan Testlerin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi: Kültürel Açidan Test Uyarlama Çalışmalar. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi, Muğla.
18. Alpar, R. (2014). Uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlilik: spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle (3. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık, 527-530.
19. Beyaz, E. (2018). Çocuklardaki ağrıyı ölçmek için yeni tek boyutlu bir ölçek geliştirme: Kalem ağrı ölçeği. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
20. Sezer, A. (2012). Sağlık okuryazarlığının sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

21. Katrancı, N. (2019). Yönetici hemşirelerde öz yeterlilik ölçeği geliştirme ve karar verme ile ilişkisini belirleme. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
22. Karadaş, A. (2018). Yönetici hemşirelerde algılanan güç kaynağı: Bir ölçek geliştirme çalışması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
23. Göktepe, N. (2010). Hemşirelerin verimliliğe ilişkin tutumları ve bir ölçek geliştirme çalışması. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
24. Başak, N. (2020). İnflamatuvar barsak hastalarının tedaviye uyumu: bir ölçek geliştirme çalışması. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
25. Boy, Y. (2019). Kalp yetersizliği hastalarının beslenme davranışlarının değerlendirilmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
26. Polat, G. (2019). Gestasyonel diyabette öz yeterlilik ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
27. Uzunbayır, N. (2009). Sağlık çalışanlarının kesici-delici tıbbi aletleri güvenli kullanımına yönelik tutum ölçeği. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
28. Coşar-Albayrak, A. (2012). Ölçek geliştirme çalışması: Hemodiyaliz hastalarında sıvı kontrolü. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
29. Dadak, A. (2017). Servikal kanserden korunmaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon, Türkiye.
30. Arabacı-Baysan, L. (2009). Adli psikiyatri hastalarına yönelik hemşire tutum ölçeği geliştirme. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
31. Özçiftçi, S. (2020). Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği Geliştirme. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
32. Kırşan, M (2019). Hemşirelikte klinik öğretimde etik sorunlar ölçeği geliştirme. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
33. Yıldırım, D. (2019). Hemşirelikte insan onuru algılama ve anlama ölçeği geliştirme. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
34. Yatkın, B. (2019). Ebeveynlerin canlandırma sırasında çocuklarının yanında bulunmaya ilişkin görüşleri: Ölçek geliştirme çalışması ve yoğun bakım ünitesi örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
35. Yılmaz, M. (2018). Çocukların gözü ile bakım kalitesinin değerlendirilmesi: Bir ölçek geliştirme çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu, Türkiye.
36. Aksoy, B. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde mesleki risk algısı: Bir ölçek geliştirme çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne, Türkiye.
37. Bulut-Altınkeser, E.(2016). Fiziksel tespit uygulama ve değerlendirme ölçeği geliştirme. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
38. Dost, A.(2014). Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği geliştirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
39. Alan, H. (2012). Hemşirelerde iş yaşam kalitesi ölçeği geliştirme: bir uygulama. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
40. Er, G. (2011). İntihar girişiminde bulunan olgulara yönelik sağlık personelinin tutumları; ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa, Türkiye.
41. Değirmenci-Acaroğlu, G. (2019). Kronik hastalığa uyum değerlendirme ölçeği geliştirme ve uygulama. Doktora Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa, Türkiye.
42. Güvendir, M. A., Özkan, Y. Ö. Türkiye'deki eğitim alanında yayımlanan bilimsel dergilerde ölçek geliştirme ve uyarlama konulu makalelerin incelenmesi. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2015; 14 (52).
43. Sever, I., Ersoy, A. Araştırma görevlilerinin gözünden danışmanlık ve doktora süreçleri. Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi, 2017; 7, 183-202.
44. Sezgin, F. (2002). Araştırma görevlilerinin yetiştirilmesinde tez danışmanı öğretim üyelerinin yetiştiricilik rolleri (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi